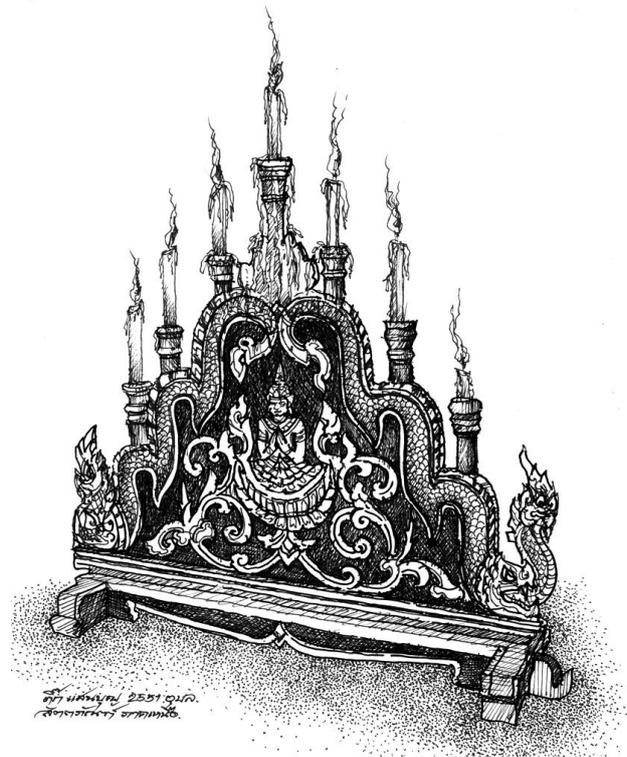
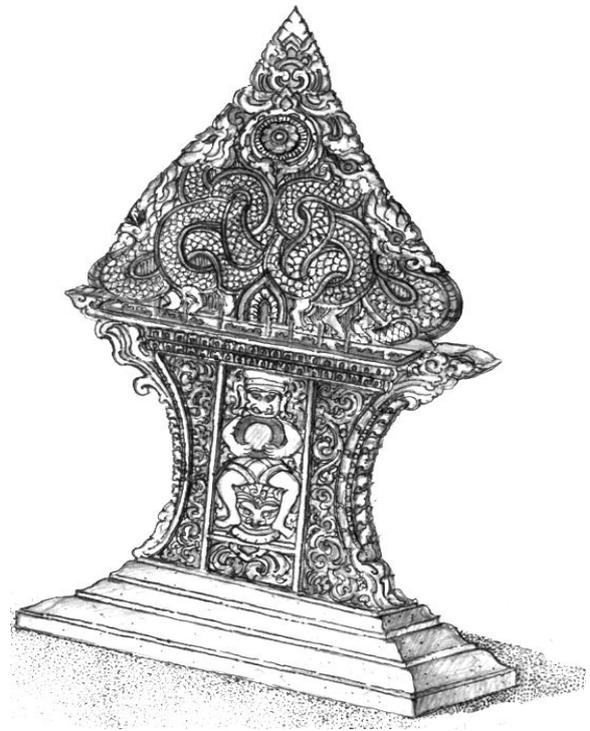

3.3.3 ฮาวใต้เทียน (ราวเทียน)

อาณาบริเวณพื้นที่ว่างภายในที่ใช้ประกอบศาสนกิจแห่งพุทธพิธีของลัทธิความเชื่อ ศาสนาการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิม วิหารหรือหอแจก อันมีองค์พระพุทธรูปเป็นเสมือนประหนึ่งตัวแทนของพระพุทธรองค์ ตั้งประดิษฐานเป็นองค์ประธานในพิธีเพื่อประกอบศาสนกิจแห่งพุทธพิธี บริเวณรายรอบรัตนบรรลึงค์ หรือฐานชุกชี มีงานพุทธหัตถศิลป์ที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งมีรูปแบบและคติความเชื่อที่ซ่อนอยู่อย่างน่าสนใจนั่นคือ **ราวเทียนหรือเชิงเทียน** ซึ่งในกลุ่มวัฒนธรรมลาวลาวฮีสานในอดีตเรียกอย่างภาษาถิ่นว่า **ฮาวใต้เทียน** บ้างก็เรียกว่า **สัตตบริภัณฑ์** หรือ **สัตตภัณฑ์** ก็เรียก โดยคำนี้มักใช้เรียกกันในบริบททางวัฒนธรรมล้านนาของไทยและในอีสานบางพื้นที่โดยในมิติแห่งประโยชน์ใช้สอยหมายถึง ของใช้งานช่างในพุทธพิธีสำหรับใช้เป็น **ที่วางหรือปักเทียนที่จุดบูชา** อันมีหน้าที่หลักคือเป็นทั้งเครื่องบูชาพระรัตนตรัยและให้แสงสว่างขณะประกอบพิธีต่างๆ ในศาสนาการ

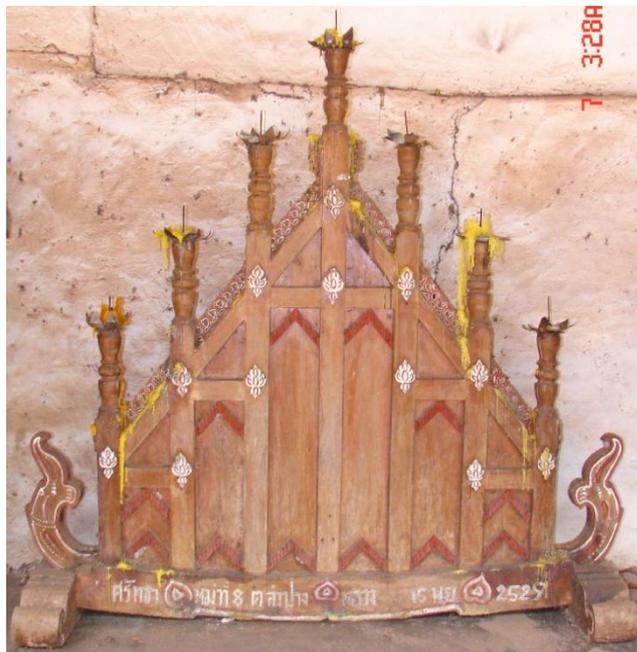

ภาพที่ 146 แสดงลักษณะฮาวใต้เทียนในวัฒนธรรมลาวล้านนาและลาวอีสาน (ซ้าย) เป็นฮาวใต้เทียน วัดมหาธาตุ อ.เชียงคาน จ.เลย (เน่งน้อย ปัญพวรรค์ และสมชาย ฌ นครพนม, 2536 : 70) (ขวา) สัตตภัณฑ์วัดพระธาตุลำปางหลวง จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 147 แสดงชาวใต้เทียนใน
วัฒนธรรมลาวชาวอีสานและชาวใต้
เทียนใน สปป.ลาว (บนซ้าย) ลายเส้น
ชาวใต้เทียนแบบทรงเครื่องอย่างช่าง
หลวง วัดศิลาธิคุณ อ.เมือง จ.หนองคาย
(บนขวา) ชาวใต้เทียนแบบทรงเครื่อง วัด
ในเมืองหลวงน้ำทา สปป.ลาว(ล่างขวา)
ชาวใต้เทียนแบบทรงเครื่องอั้งดงาม
ของ วัดศรีธาตุ อ.เมือง จ.ยโสธร
ลักษณะเดียวกับชาวใต้เทียนวัดพระ
ธาตุส่วนतालแห่งเมืองอุบลราชธานี

ภาพที่ 148 ฮาวใต้เทียนใน
วัฒนธรรมลาวชาวอีสานและสัตต
ภัณฑ์ในวัฒนธรรมล้านนา (บน
ซ้าย) ฮาวใต้เทียนแบบทรงเครื่อง
วัดมหาธาตุ อ.เมือง จ.ยโสธร (บน
ขวา) ฮาวใต้เทียนแบบทรงเครื่อง
พื้นบ้านวัดพระธาตุศรีมงคล อ.
วาริชภูมิ จ.สกลนคร (ล่างขวา)
สัตตภัณฑ์วัดพระธาตุลำปาง

ในบริบทวัฒนธรรมภาคเหนือ *ราวเทียน* หรือที่เรียกว่า *สัตตภัณฑ์* นิยมทำอยู่ 2 แบบคือ *แบบที่ (1) แบบลักษณะอย่างขันบันได* มีเชิงเทียนตั้งแต่ 7-9 เชิง แบบนี้นิยมทำแถวๆ จังหวัดแพร่ มีตัวอย่างอยู่ที่วัดหลวง ส่วนที่จังหวัดน่านมีตัวอย่างอยู่ที่วัดร่องแวง อำเภอปัว ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของกลุ่มลื้อหรือไทลื้อซึ่งถือเป็นของหาซื้อได้ยาก เนื่องจากไม่มีการสืบสาน *ส่วนแบบที่ (2) มีลักษณะแบบสีหน้า (หน้าบัน) รูปทรงสามเหลี่ยมมีเชิงเทียน 7 เชิง* นิยมทำอยู่ในแถบจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แบบนี้ยังเป็นที่ยอมรับและสามารถพบเห็นได้ทั่วไป แต่รูปแบบอาจแตกต่างกันไปบ้างโดยเฉพาะลวดลายการแกะสลักและขนาดที่ค่อนข้างใหญ่โต

สาวได้เทียนในมิติตความหมายทางภาษาและคติความเชื่อ

คำว่า *สาว* หมายถึง *ราว* และได้หมายถึง *การจุดหรือทำให้มีแสงสว่าง* รวมความก็คือราวสำหรับวางเทียนที่บูชาตัวเอง ส่วนในบริบทความหมายของคำว่า *สัตต* หมายถึง *เจ็ด* ส่วนคำว่า *ภัณฑ์* มาจากรากศัพท์เดิมซึ่งโบราณเรียก *บริภัณฑ์* ซึ่งก็หมายถึง *สิ่งของ* รวมๆกันก็เลยเรียกว่า *สิ่งของทั้งเจ็ด* ในวัฒนธรรมงานช่างภาคเหนือนิยมทำเชิงเทียนให้ปักเทียนได้ 7 เล่มจึงเป็นที่มาของคำว่า *สัตตภัณฑ์* โดยนัยยะความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่มาของ 7 เล่มเป็นเรื่องคติความเชื่อคติความได้ว่า หมายถึง *ภูเขาทั้งเจ็ด* ที่ตั้งรายล้อมภูเขาพระสุเมรุซึ่งเป็นสวรรค์ที่ประทับของพระเจ้าและบรรดาเหล่าเทวดา ประกอบด้วย 1) ยุคนธร 2) อสิินธร 3) กรวิก 4) เนมันทร 5) สุทัสนะ 6) วินันตกะ 7) อัสกันต์ โดยทั้งเจ็ดนี้เป็นเสมือนตัวแทนของภูเขาเจ็ดลูก ที่เป็นบริวารของเขาพระสุเมรุ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการตีความตามลักษณะรูปทรงสี่เหลี่ยมที่เห็นทางรูปธรรม ทำตีความในมิติที่เป็นนามธรรมก็สามารถเชื่อมโยงกับหลักธรรมคำสอนก็อธิบายได้ว่าเป็น *โพธิปักขิยธรรมหรือธรรมที่จะเข้าสู่ความเป็นพุทธะหรือความรู้แจ้ง* ซึ่งมีอยู่ 7 ประการคือ 1) สติความระลึกได้ 2) ธรรมวิจย การวิเคราะห์หลักธรรมคำสอน 3) วิริยะความเพียร 4) ปีติ ความพอใจอิ่มใจ 5) ปัสสทธิ ทำใจได้ 6) สมาธิ ความมั่นคงในจิต 7) อุเบกขา การวางเฉยหรือปล่อยวาง (มานพ มานะ แซม, 2542 เล่ม 13 : 6758-6761) โดยทั้งหมด เป็นการตีความทั้งจากลักษณะทางกายภาพและนัยยะแห่งพุทธปรัชญาความหมายที่แสดงออกผ่านงานช่างในบริบทวัฒนธรรมลาวล้านนาของไทย

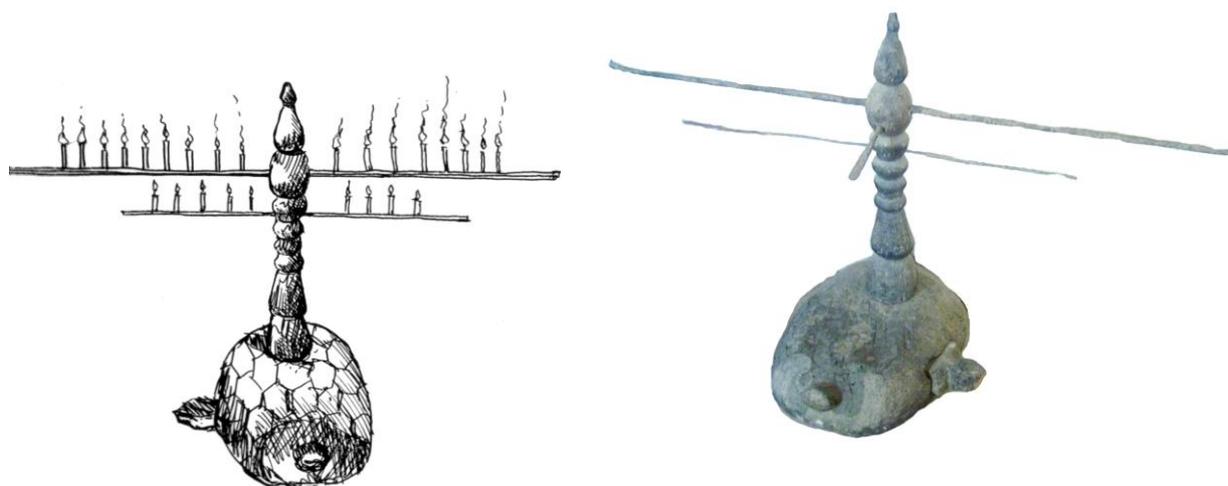
เอกลักษณ์สาวได้เทียนเมืองอุบล

จากข้อมูลที่ได้ทำการสำรวจตามกรอบแนวคิดและขอบเขตการศึกษาสามารถจำแนก *สาวได้เทียนในเมืองอุบล* ออกตามกรอบแนวคิดแห่งฐานานุศักดิ์ทางสังคมสามารถแบ่งสายสกุลช่างซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) ช่างพื้นบ้านและ 2) ช่างพื้นเมือง โดยปรากฏสาวได้เทียนอยู่ 2 รูปแบบคือ

(1) *สาวได้เทียนทรงเครื่อง* คือ กลุ่มที่มีการตกแต่งอย่างวิจิตรงดงามแสดงออกถึงความละเอียดประณีตและมีขนาดรูปทรงที่ใหญ่ อีกทั้งลักษณะที่มีแบบแผนแห่งฉันทลักษณ์ในเชิงช่างอย่างช่างราชสำนัก

(2) **ฮาวใต้เทียนแบบธรรมดา** คือกลุ่มที่มุ่งเน้นในด้านประโยชน์ใช้สอยมีการตกแต่งที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อนด้านรูปแบบการตกแต่งอีกทั้งมีความสัมพันธ์ต่อคติความเชื่อท้องถิ่นผ่านรูปสัญลักษณ์ที่มีความหมาย

โดยในด้านวัสดุที่นำมาทำส่วนใหญ่ทำด้วยไม้เนื้อแข็งเป็นวัสดุหลักทั้งงานโครงสร้างและส่วนตกแต่ง โดยมีตัวราวเหล็กเป็นที่สำหรับวางเทียนกิ่ง ตกแต่งด้วยรูปสัตว์สัญลักษณ์และลวดลายตามรสนิยมแห่งสายสกุลช่าง โดยจำแนกเป็นกลุ่มช่างพื้นบ้านและกลุ่มช่างพื้นเมือง ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 149 แสดงฮาวใต้เทียนแบบธรรมดาสกุลช่างพื้นบ้าน วัดบ้านคำแย อ.เมือง ที่โดดเด่นด้วยการใช้สัตว์สัญลักษณ์อย่างเต่าแบบสองหัว มาเป็นส่วนฐานรองรับ โครงสร้างประโยชน์การใช้สอยซึ่งตัวราวเชิงเทียนยังแสดงถึงรสนิยมความเชื่อผ่านรูปรอยงานช่างอย่างน่าสนใจ ถือเป็น ฮาวใต้เทียนแบบพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์น่าสนใจแห่งหนึ่งของกลุ่มประชากรพุทธศิลป์ราวเทียนที่สำรวจในเมืองอุบล

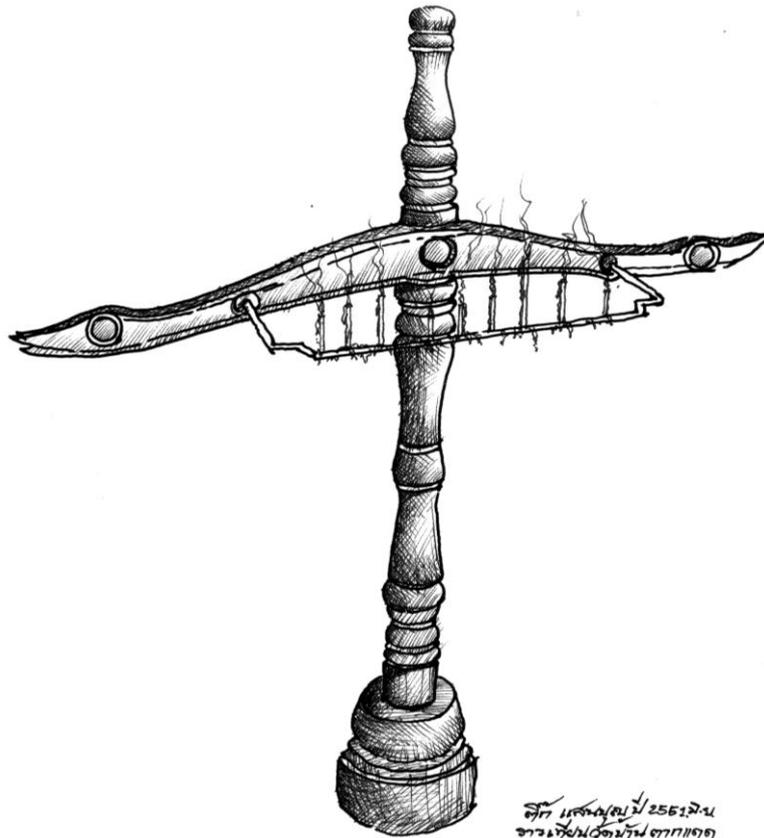
ฮาวใต้เทียนทรงเครื่องสกุลช่างพื้นบ้าน จากกลุ่มกรณีศึกษาที่ได้สำรวจพบว่างานช่างกลุ่มพื้นบ้านไม่พบตัวอย่างการสร้าง ฮาวใต้เทียนทรงเครื่อง ตามกรอบแนวคิดการแบ่งสกุลช่าง มีเพียงกลุ่ม ฮาวใต้เทียนแบบธรรมดา เป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งยังมีจำนวนไม่มากนักบ้างก็ไม่อยู่ในสภาพสมบูรณ์เพียงพอที่จะให้ศึกษาได้ ฮาวใต้เทียนแบบธรรมดาสกุลช่างพื้นบ้าน ฮาวใต้เทียนกลุ่มนี้ พบอยู่หลายแห่งแม้จะมีจำนวนไม่มากนักแต่ก็พอหลงเหลือไว้ให้ศึกษาดังตัวอย่าง ฮาวใต้เทียนแบบธรรมดา ของวัดบ้านคำแย อ.เมือง ซึ่งมีรูปลักษณะที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคติความหมายที่ปรากฏอยู่ในรูปสัญลักษณ์ของสัตว์อย่างเต่าอันหมายถึง การมีอายุยืนนานและให้คุณแก่ผู้กราบไหว้บูชาเพราะเชื่อว่าเต่าเป็นสัตว์ที่มาจากสวรรค์ สามารถล่วงรู้สิ่งที่เป็นมงคลหรืออันตรายได้ ดังนั้นในสมัยโบราณชาวจีนจึงนิยมนำกระดองเต่ามาใช้ในการประกอบพิธีเสี่ยงทายเรื่องมงคลและอัปมงคล โดยชาวจีนเรียกเต่าว่า กุย และยังเป็นหนึ่งในสัตว์มงคลสี่ชนิด (ศานติ ภักดีคำ และ นวรัตน์ ภักดีคำ, 2553 : 123) โดยการใช้เต่าในโครงสร้างส่วนฐาน จะเห็นถึงความลงตัวในแง่โครงสร้างด้านประโยชน์ใช้สอยเรื่องความแข็งแรงของตัว

สาวได้เทียน ขณะเดียวกันก็สร้างนัยยะสำคัญทางความเชื่อผ่านสัตว์สัญลักษณ์ในเชิงช่าง ขณะที่ตัวไม้โครงสร้างที่รองรับราวเทียน จะทำเป็น โครงแบบขาเดียวหรือเป็นอย่างไรรูปไม้กางเขนอย่าง **วัดบ้านตากแดด** อ.ตระการพืชผล โดยส่วนที่เป็นราวเทียน จะทำด้วยเหล็กเส้นขนาดพอที่จะวางค้ำเทียน ได้ในจำนวนหลายเล่มจึงเป็นที่มาของชื่อเรียกที่ว่า **ราวเทียน** นอกจากนี้ยังมี เเชิงเทียนแบบสำหรับที่ใช้วางเทียนที่มีขนาดใหญ่กว่าเทียนกิ่ง (เทียนค้ำเล็ก) โดยมีการทำที่รองน้ำตาเทียนอยู่ที่เป้นด้านล่าง

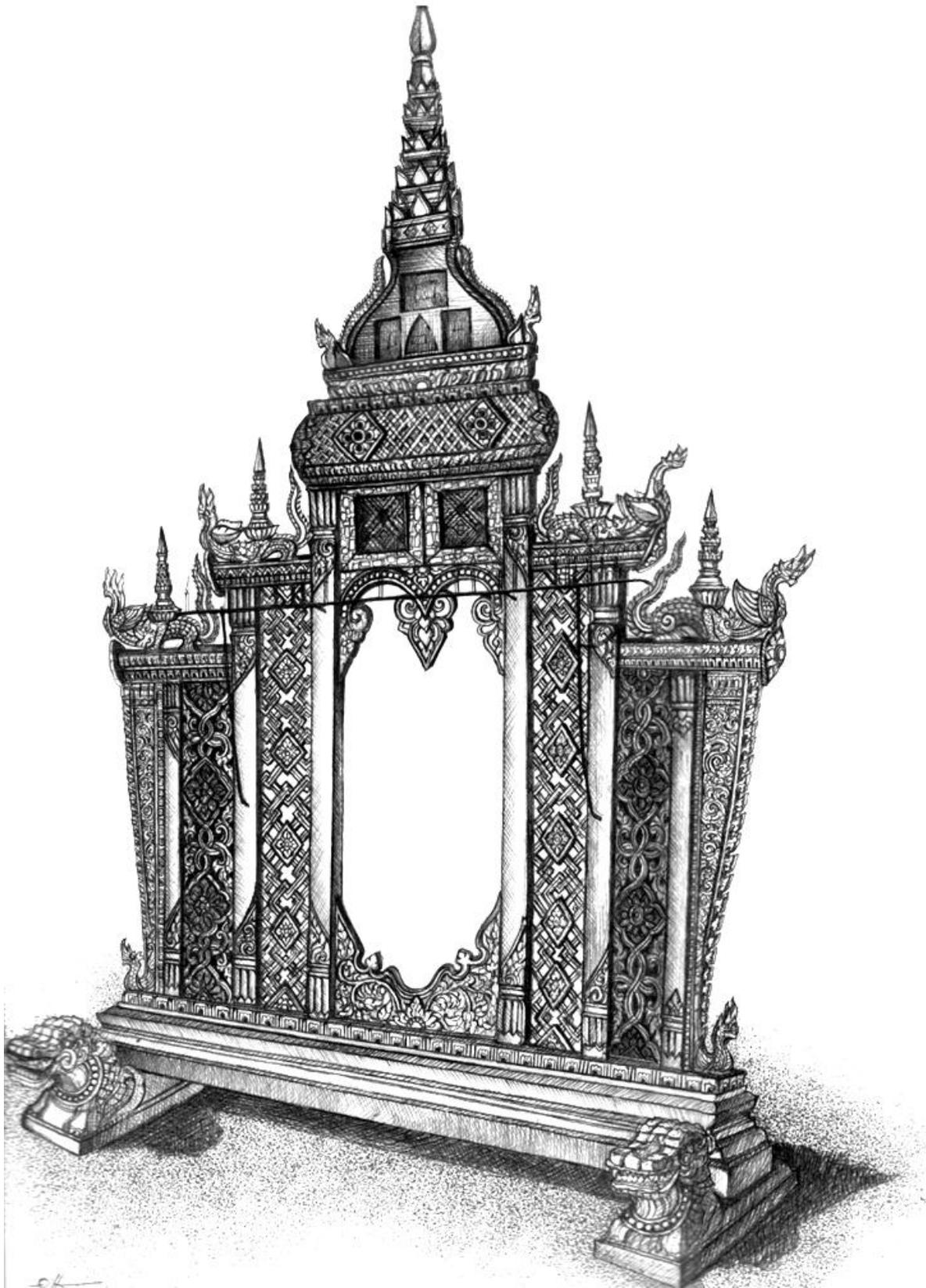
ภาพที่ 150 เเชิงเทียน แบบสกุลช่างพื้นบ้าน วัดหลวง อ.เมือง(รูปขวายน) เป็นที่ใช้สำหรับวาง ค้ำเทียนที่มีขนาดใหญ่กว่าเทียนกิ่งธรรมดาซึ่งเน้นการตกแต่ง โดยเชิงเทียนชุดนี้มุ่งสนองตอบประโยชน์ใช้สอยมากกว่าสุนทรียภาพความงาม โดยมีการทำที่รองรับน้ำตาเทียนที่เป็นรองด้านล่างเพื่อไม่ให้ น้ำตาเทียนไหลตกลงสู่พื้น

ภาพที่ 151 เเชิงเทียนแบบพื้นบ้านที่นำวัสดุพื้นถิ่นที่อยู่ในวิถีชีวิตสังคมชาวนามาใช้เป็นเครื่องพิธีในการวาง รูปเทียนรูปซ้ายและขวาล่างเป็นราวเทียนจากเขาควายวัดพระธาตุศรีมงคล บ้านธาตุ อ.วาริชภูมิ จ.สกลนคร

ภาพที่152 ฮาวใต้เทียน สกุลช่างพื้นบ้าน (บน) ภาพลายเส้น ฮาวใต้เทียน สกุลช่างพื้นบ้านแบบธรรมดา
 วัดบ้านตากแดด อ.ตระการพืชผล (ล่างซ้าย) ฮาวใต้เทียนวัดอัมพวัน อ.เขื่องใน เป็นรูปแบบธรรมดาสก
 ช่างพื้นบ้าน (ล่างซ้าย) รูปฮาวใต้เทียน สกุลช่างพื้นบ้านแบบธรรมดา วัดบ้านตากแดด อ.ตระการพืชผล

ภาพที่ 153 ลายเส้น ชาวใต้เขียนแบบทรงเครื่อง วัดพระธาตุสวนตาล บ้านชีทวน อ.เชิงใน ที่รับอิทธิพลศิลปะสายราชสำนัก ลาวล้านช้าง ชาวใต้เขียนแห่งนี้ถือว่ามีความงดงามอย่างสายสกุลช่างหลวง ที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ที่สุดในเมืองอุบล

ฮาวไต้เทียนทรงเครื่องสกุลช่างพื้นเมือง

เป็นกลุ่มที่มีการตกแต่งอย่างวิจิตรงดงามแสดงออกถึงความละเอียดประณีตและมีขนาดใหญ่ อีกทั้งลักษณะที่มีแบบแผนแห่งจันทลักษณ์ในเชิงช่างอย่างช่างราชสำนัก โดยมีรูปทรงอย่างแผงไม้แกะสลักลวดลายทำเป็นแผงมีส่วนฐานรองรับเป็นรูปสัตว์สัญลักษณ์ อย่าง สิงห์ ดังที่ปรากฏอยู่ที่ วัดพระธาตุสวนตาล ซึ่งเป็นฮาวไต้เทียนที่ทำด้วยแผงไม้กระดานฉลุ ขนาดกว้าง 1.20 เมตร สูงประมาณ 1.80 เมตร ลักษณะทางศิลปะคือส่วนฐานมีไม้จำหลักเป็นรูปสิงห์หมอบ โดยในทางพระพุทธศาสนามีคติความเชื่อว่าสิงห์เป็นเจ้าแห่งดิรัจฉานเป็นสัตว์มีพลังอำนาจจึงมักถูกนำมาใช้เป็นสัตว์สัญลักษณ์ในการปกป้องเกื้อหนุนรักษาศาสนาการและพุทธหัตถศิลป์เป็นการเพิ่มเติมชะชะกับสิ่งที่สิงห์รองรับอยู่ ประคองมิไกรสรราชสีห์เป็นพาหนะนั้นเอง (ส.พลายน้อย, 2532: 134) โดยรองรับตัวแผง อยู่สองมุม ทำหน้าที่เหมือนฐานรากหรือเสาต่อหม้ออาคารทำให้ตัวแผงมั่นคงทรงตัวอยู่ได้

ภาพที่ 154 รูปฮาวไต้เทียนแบบทรงเครื่องสายสกุลช่างพื้นเมือง (รูปซ้าย) วัดพระธาตุสวนตาล อ.เมือง ใน (รูปขวา) วัดสุขาวาส อ.ตระการพิษผล เป็นรูปแบบงานช่างอย่างสายสกุลช่างราชสำนักลาวล้านช้าง แต่ไม่ทำลายรูปแบบอย่างวัดพระธาตุสวนตาล โดยแกะปรุเป็นบางส่วน

โดยพื้นที่ที่ทำการศึกษาค้นพบอยู่ที่วัดบ้านคำแย และวัดกุญชราราม โดยที่วัดสุขาวาส ได้สูญหายไปแล้วโดยส่วนตัวเรือนทำเป็นแผงแรลลุลวดลายแบบลายขจัดสานซึ่งเลียนแบบเทคนิคการสานอย่างงานหัตถกรรม ลักษณะเดียวกันกับที่พบอยู่ที่เรือนผนังหอธรรมาสน์วัดบ้านโนนใหญ่ หรือที่ วัดกุดชวย โดยมีตัวจบขอบมุมทั้งสองข้างนิยมใช้ทวยแผงหรือที่เรียกว่าปีกกาง โดยส่วนกลางจะทำเป็นช่องเปิดโค้งคอกแต่งด้วยไม้จำหลักกลุเป็นฮังคั้ง

ส่วนยอดนิยมทำเป็นทรงจอมแห โดยมีการตกแต่งอย่างยอดธาตุดุทรงบัวเหลี่ยมลดชั้นลดหลั่นกัน โดยมีการนำ รูปตัวหระคาชนาคโดยรูป มกรหรือที่นิยมเรียกว่า เหรา ที่มีความเชื่อมโยงกับเทพเจ้าหลายองค์แต่ทั้งหมดเป็นสัญลักษณ์เกี่ยวกับน้ำโดยถูกนำไปใช้เป็นสัญลักษณ์ที่เป็นพาหนะของเทพเจ้าที่เกี่ยวกับน้ำโดยรัชกาลที่ 6 ทรงอธิบายว่า มกร คือ เหรา ดังที่ได้กล่าวถึงไว้ในเรื่องฮางสด โดยส่วนเหรา หรือ มกร เทนยอดธาตุดุปรากฏรูปแบบเฉพาะ วัดพระธาตุดสวนตาล แต่วัดอื่นๆล้วนชำรุดเสียหาย ส่วนวัดสุขาวาส ใช้รูปนาคเป็นตัวจบของเส้นขอบ โดยมีเหล็กเป็นราวเทียนเจาะฝังอยู่ในส่วนบ่าตัวเรือนยื่นห่าง จากตัวแผงประมาณ 18 ซม สำหรับวางเทียนบูชา นอกเหนือจากรูปแบบดังกล่าวในกลุ่มสาวได้เทียนแบบทรงเครื่องแบบทำเป็นลักษณะอย่างแผงหนักแล้ว ยังปรากฏสาวได้เทียนแบบที่ทำเลียนแบบอย่างฮางสด โดยปรากฏอยู่ที่วัดทุ่งขุนใหญ่และวัดทุ่งขุนน้อยที่มีลักษณะแบบอย่างฮางสดที่ย่อส่วนโดยมีราวเหล็กสำหรับวางเทียน ตามแนวตัวรางที่เป็นรูปพญานาค

หากแต่ที่วัดทุ่งขุนน้อยจะมีความละเอียดประณีตกว่าวัดทุ่งขุนใหญ่ ทั้งนี้ยังพบที่วางเทียนที่มีขนาดใหญ่กว่าเทียนกิ่งหรือที่เรียกว่า เขิงเทียน โดยในกลุ่มช่างพื้นเมืองพบหลักฐานเพียงวัดหลวง ที่มีการตกแต่งอย่างงดงามด้วยรูปรอยพญานาคเทินเขิงเทียน โดยมีไม้แบบคันทวยนาคเกี่ยวเทินค้ำยันตัวพญานาคที่วางค้ำเทียน โดยทั้งหมดถือเป็นกลุ่มสาวได้เทียนแบบทรงเครื่องในสายสกุลช่างพื้นเมืองแห่งเมืองอุบลที่มีเอกลักษณ์ในเชิงที่สะท้อนรสนิยมที่ผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมราชสำนักจากกลุ่มชนชั้นนำในสังคมเก่า

รูปสาวได้เทียนแบบทรงเครื่อง สายสกุลช่างพื้นเมืองแถบอีสานกลาง (ภาพโดยสุวิทย์ จิระมณี) ซึ่งเป็นรูปแบบราวเทียนที่พบมากในแถบอีสานกลางบริเวณจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม โดยจะมีการจัดวางองค์ประกอบลายหลักอยู่ที่บริเวณส่วนแผงด้านข้างซ้ายขวาและมีการใช้สัตว์สัญลักษณ์ อย่างสิงห์มาเป็นตัวรองรับตัวเรือนแผงทั้งหมด โดยมีช่องไฟตรงกลางแผง ส่วนด้านบนสุดใช้นาคพันเกี่ยวกันแบ่งพื้นที่ซ้ายขวาแบบสมดุลย์โดยมีส่วนหางของนาครวบจอมเป็นแนวแกนกลางยอดแหลม

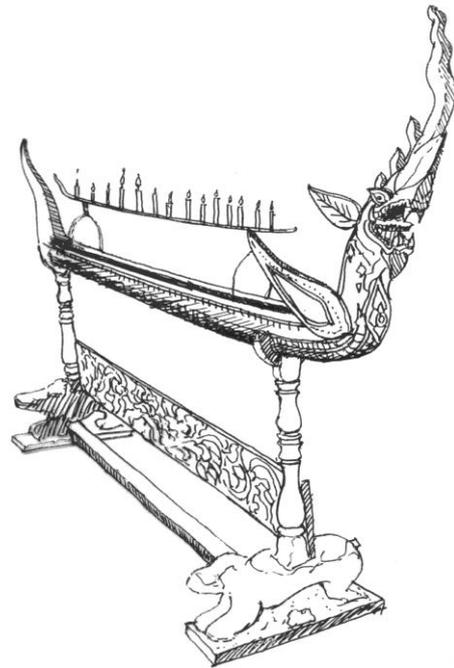
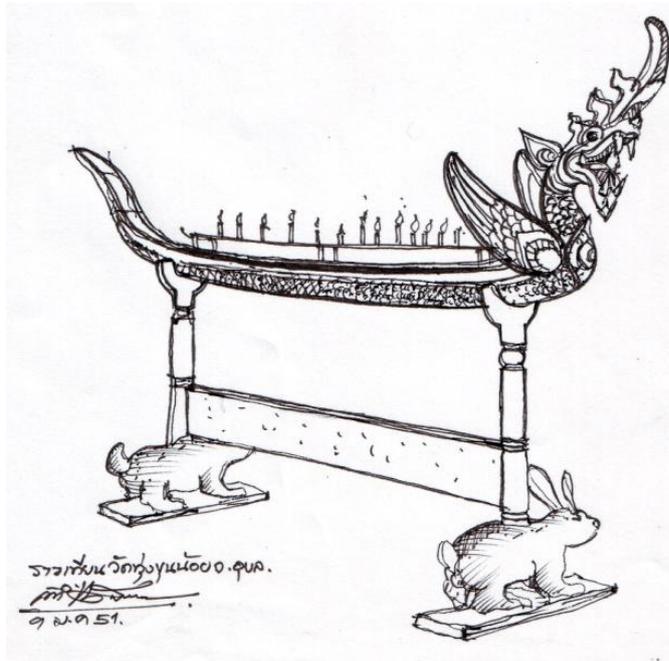

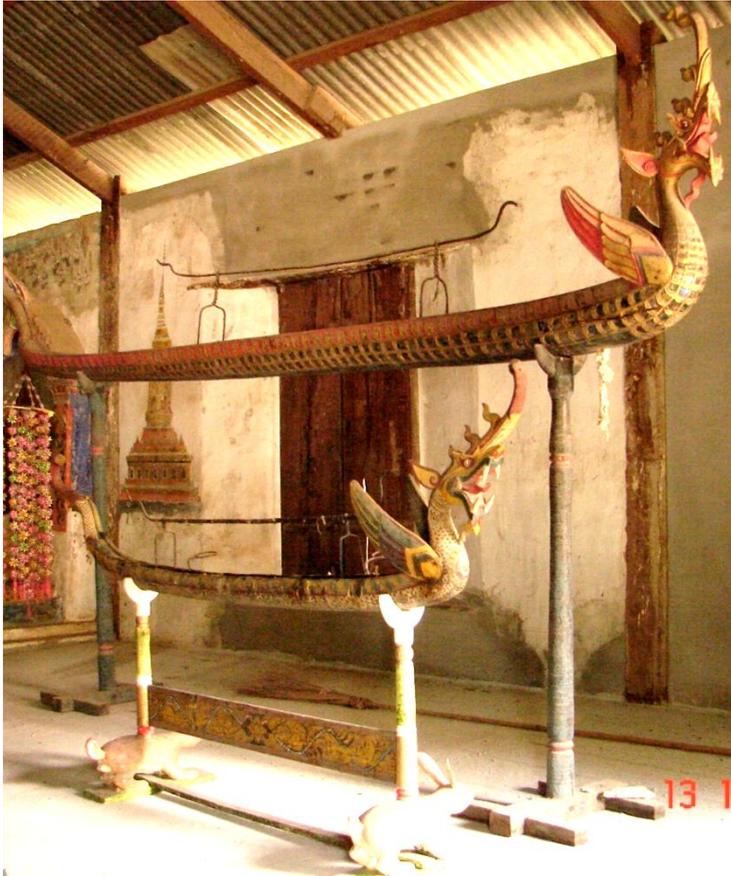
ภาพที่ 155 ชาวใต้เขียนแบบทรงเครื่องสายสกุลช่างพื้นเมืองวัดศรีโพธิ์ชัย
 อ.นาแห้ว จ.เลย โดดเด่นด้วยการใช้สีสันแบบสายสกุลช่างพื้นบ้านแต่ใช้
 องค์ประกอบทางฉันทลักษณ์ในเชิงช่างซึ่งเป็นอิทธิพลศิลปะอย่างช่างหลวงล้าน
 ช้าง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับวัดพระธาตุส่วนताल แห่งเมืองอุบลทั้งการใช้สีและ
 รูปแบบตำแหน่งการจัดวางองค์ประกอบตกแต่งลวดลาย อีกทั้งการใช้
 รูปสัญลักษณ์ของสัตว์อย่างจระเข้ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของน้ำเช่นเดียวกับพญานาค มา
 เป็นส่วนรองรับเบื้องล่างตามคติของการเป็นสัตว์บริวารที่คอยเกี่ยวหนุน

กลุ่มฮาวใต้เทียนแบบทรงเครื่องพื้นเมือง

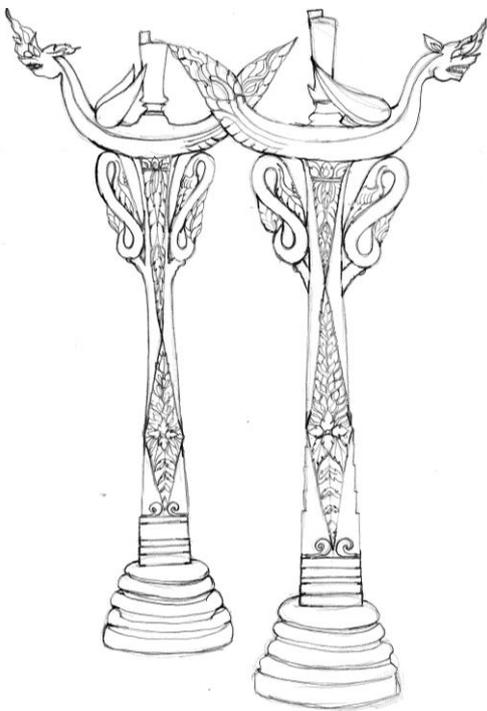

ฮาวใต้เทียนแบบทรงเครื่องสกุลช่างพื้นเมือง (รูปซ้าย) วัดบ้านคำแย อ.เมือง (รูปขวา) วัด กุญชรราม อ.ตระการพิชผล เป็นกลุ่มฮาวใต้ เทียนที่ทำลักษณะเป็นนักแฝงมีการแกะ ลวดลายฉลุ ตกแต่งลวดลายด้วยการลงรักปิด ทองประดับกระจกสี และกระจกแว่นตาควาย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ แต่ละแห่งที่พบล้วน แล้วแต่อยู่ในสภาพที่ชำรุดทรุดโทรม ไม่อยู่ใน สภาพสมบูรณ์อย่างในสมัยสร้าง

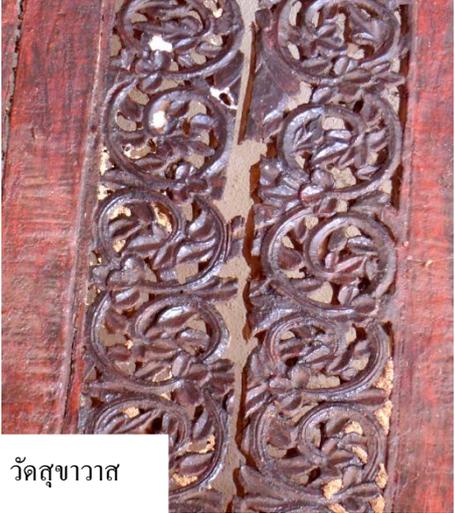

ชาวใต้เขียนแบบทรงเครื่องสกุลช่างพื้นเมือง ที่สร้างเลียนแบบอย่างฮางฮอดของวัดทุ่งขุนน้อย อ.เมือง โดยชาวใต้เขียนเป็นเสมือนการย่อส่วนตัวฮางฮอดโดยมีการเพิ่มพนักเป็นคานยัดเป็นการถาวรต่างจากฮางฮอดที่สามารถถอดประกอบเคลื่อนย้าย ได้ทั้งตัวฮางรินหรือตัวรางและส่วนที่เป็นขาขณะที่ตัว ชาวใต้เขียนส่วนขาจะถูกยัดไว้เป็นการถาวรโดยเคลื่อนย้ายได้เฉพาะตัวฮางที่เป็นรูปอย่างพญานาค โดยมีราวเหล็กเป็นส่วนรับรองตัวล่ำเขียนแบบอย่างเดียวกับการใช้งานของฮางฮอดที่มีขนาดใหญ่ถือเป็นการย่อส่วนฮางฮอดมาสู่ชาวใต้เขียน

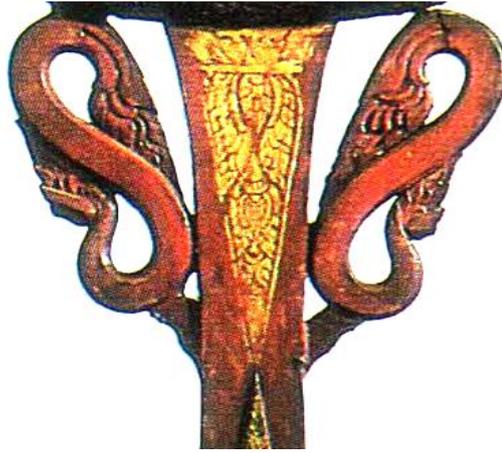
ภาพที่ 157 ชาวใต้เขียนแบบทรงเครื่อง ชนิดเป็นเชิงเขียนเดี่ยว รูปลายเส้นและรูปถ่ายเป็นของวัดหลวง ซึ่งปัจจุบันจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี เป็นรูปแบบสายสกุลช่างราชสำนักลาวล้านช้าง

ภาพที่ 158 รายละเอียดส่วนองค์ประกอบการประดับตกแต่ง

ส่วนฐาน	ส่วนตัวเรือน
 <p data-bbox="209 909 344 943">วัดทุ่งขุนน้อย</p>	 <p data-bbox="879 909 991 943">วัดสุขาวาส</p>
 <p data-bbox="233 1413 368 1447">วัดทุ่งขุนใหญ่</p>	 <p data-bbox="858 1413 1058 1447">วัดพระธาตุสวนตาล</p>
 <p data-bbox="233 1951 432 1984">วัดพระธาตุสวนตาล</p>	 <p data-bbox="879 1962 1007 1995">วัดกุญชรราม</p>

วัดบ้านคำแย

วัดหลวง

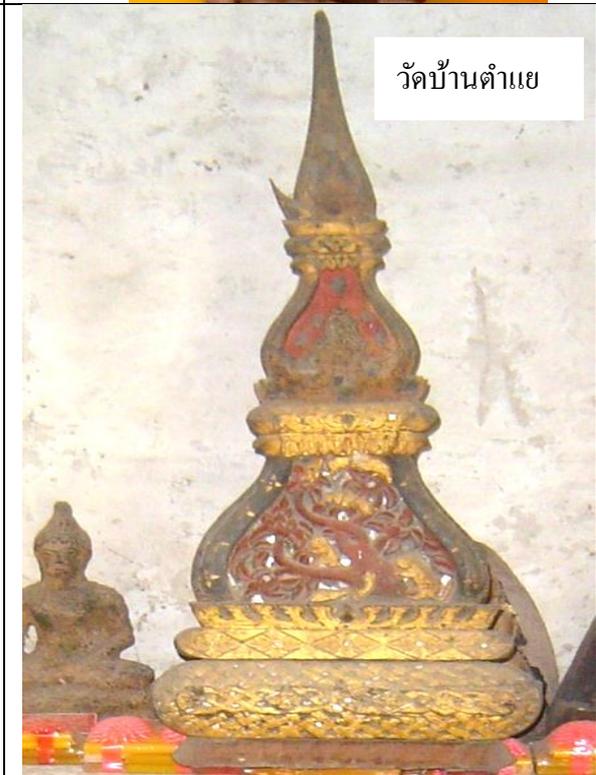
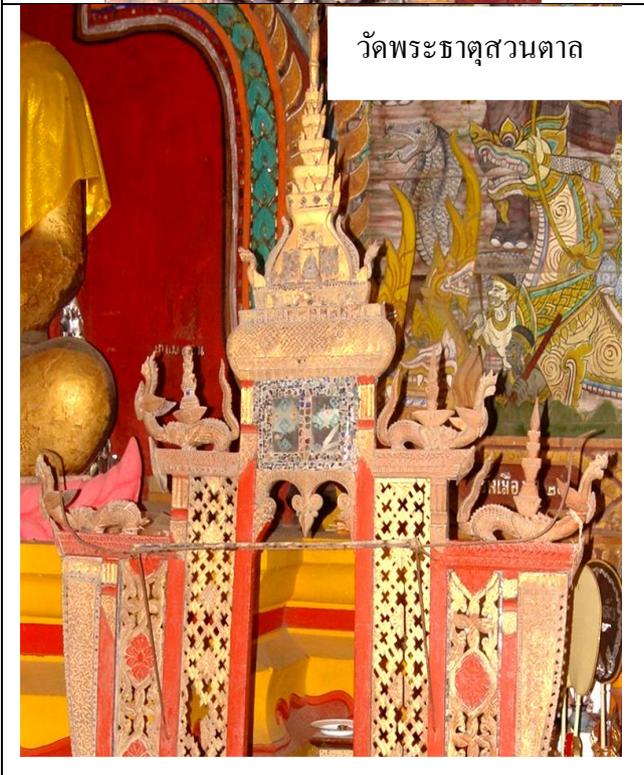
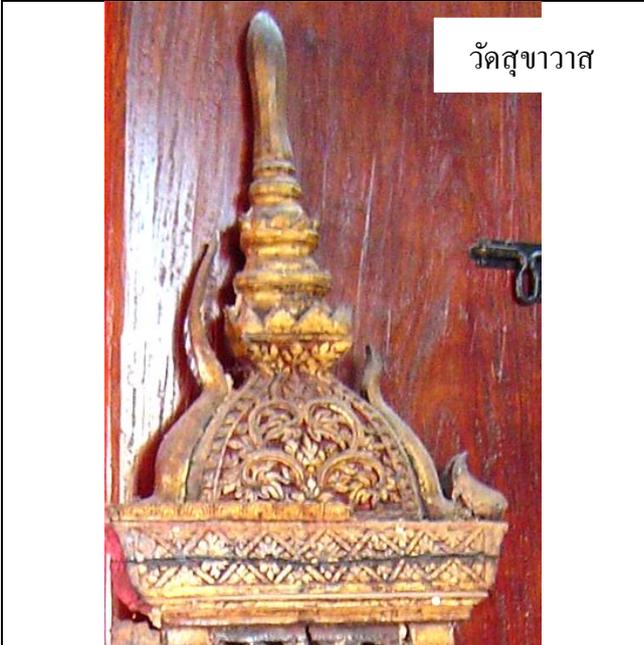
วัดหลวง

วัดบ้านคำแย

ภาพที่ 159 องค์ประกอบทางโครงสร้างของส่วนฐานสาวได้เขียนในแต่ละรูปแบบ (รูปซ้ายบน) ส่วนฐานราวเขียน วัดบ้านคำแย ถือเป็นส่วนฐานที่มีลักษณะพิเศษ โดยทำหน้าที่เป็นเสมือนฐานรากทางโครงสร้างหลักของตัวราวเหล็ก โดยมีนัยยะทางความเชื่อเรื่องการใช้สัตว์สัญลักษณ์อย่างเต่ามาใช้สื่อความหมายในฐานะสัตว์บริวาร ที่คอยคุ้มครองเกื้อหนุน (รูปขวาบนและรูปซ้ายล่าง) คันทวยที่รองรับเชิงเทียน วัดหลวง ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลฯ (รูปขวาล่าง) ส่วนผนังตัวเรือนสาวได้เขียนแกะสลักลวดลายเลียนแบบลายจกสาน โดยทำลวดลายด้วยไม้แกะสลักของวัดบ้านคำแย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่สาวได้เขียนนี้ไม่อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์

ภาพที่ 160 ส่วนองค์ประกอบการประดับตกแต่ง
ส่วนยอด

วัดพระธาตุสวนตาล

วัดหลวงปัจจุบันอยู่ที่พ.พ อุบลฯ

วัดพระธาตุสวน

วัดทุ่งขุนใหญ่

สรุป เอกลักษณะสาวได้เทียนเมืองอุบล

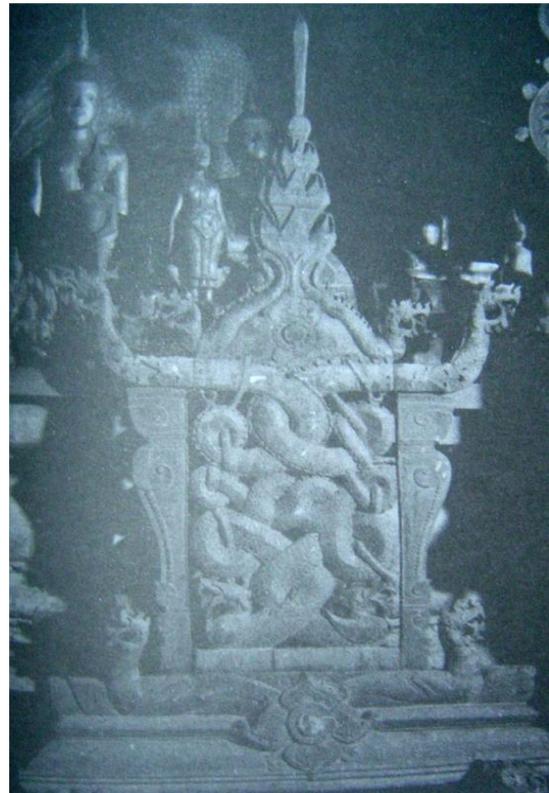
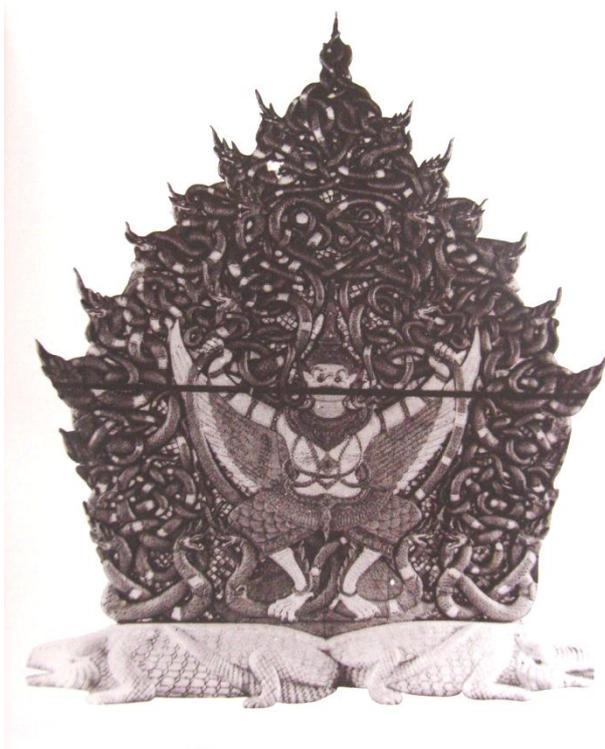
สาวได้เทียน ถือเป็นพุทธหัตถศิลป์ที่เกิดจากวัฒนธรรมการแสดงออกถึงความเคารพต่อลัทธิความเชื่อแห่งพระพุทธศาสนา เป็นของใช้งานช่างที่มีคุณค่าด้านสุนทรียะและประโยชน์ใช้สอย โดยเฉพาะในยุคสมัยที่เทคโนโลยีความก้าวหน้ายังมีได้พัฒนาเป็นอย่างไร้ในทุกวันนี้นี้ โดยเฉพาะระบบแสงสว่าง โดยวิถีสังคมเก่าต้องอาศัยภูมิปัญญาสร้างสรรค์ที่เน้นการพึ่งพาตนเอง และวัดอุทิศที่มีอยู่ในธรรมชาติของท้องถิ่น จึงก่อเกิดงานช่างนฤมิตรกรรมที่เกี่ยวข้องพุทธพิธี อย่างที่เรียกว่า ราวเทียน โดยในบริบทวัฒนธรรมลาวชาวอีสาน โดยเฉพาะเมืองอุบล จากที่ได้ศึกษา สามารถจำแนกตามลักษณะทางกายภาพเป็น 2 รูปแบบคือ 1) สาวได้เทียนแบบทรงเครื่อง และ 2) สาวได้เทียนแบบธรรมดา โดยทั้ง 2 รูปแบบล้วนมีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจ โดยเฉพาะเมื่อจำแนกตามกรอบแนวคิดแห่งฐานานุศักดิ์ในเชิงช่าง แบบสกุลช่างพื้นบ้านและแบบสกุลช่างพื้นเมือง โดยในกลุ่มสกุลช่างพื้นบ้านพบว่า ไม่ปรากฏหลักฐาน “สาวได้เทียนแบบทรงเครื่อง” มีเพียงรูปแบบสาวได้เทียนแบบธรรมดา โดยมีสาวได้เทียนแบบธรรมดาของวัดบ้านคำแย อำเภอมือง เป็นรูปแบบที่มีความโดดเด่นมากโดยผสมผสานกับคติความเชื่อจากสัตว์สัญลักษณ์แห่งความเป็นมงคล ในส่วนของสาวได้เทียนแบบทรงเครื่องที่โดดเด่นที่สุดในเรื่องของความงดงามทางรูปทรงและองค์ประกอบ ส่วนประดับตกแต่ง ราวเทียนของวัดพระธาตุสวนตาล ถือได้ว่ามี

ความเหมาะสมที่สุด ด้วยสภาพที่สมบูรณ์ตลอดจนคุณค่าทางศิลปะแห่งเชิงช่าง ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในวัฒนธรรมงานช่างสายช่างหลวงแห่งราชอาณาจักรล้านช้าง ได้อย่างชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับชาวใต้เทียนของวัดองค์คือ ที่เวียงจันทน์จะเห็นถึงสายสัมพันธ์ในเชิงช่างของ *ไทยอีสาน กับ สปป.ลาว*

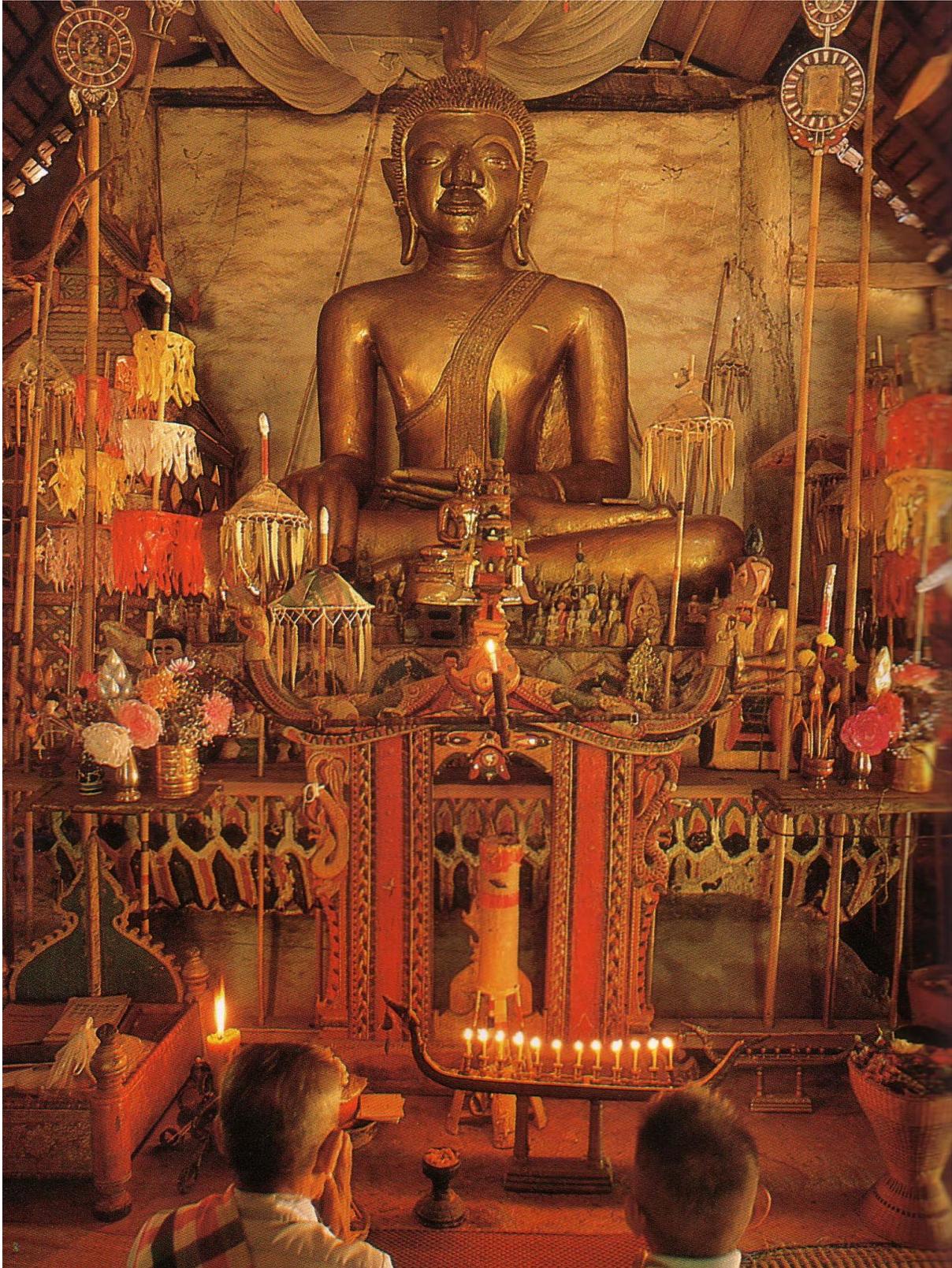
ภาพที่ 161 รูปตัวอย่างชาวใต้เทียนในวัฒนธรรมลาว (รูปบนซ้าย) เป็นรูปแบบชาวใต้เทียนแบบทรงเครื่องสกุลช่างพื้นบ้านของวัดขอนแก่นเหนือ อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด (รูปบนขวา) เป็นรูปแบบชาวใต้เทียนแบบทรงเครื่องสกุลช่างหลวงเวียงจันทน์วัดองค์คือ ใน สปป.ลาว (รูปล่างซ้าย) ชาวใต้เทียนในแถบอีสานกลาง (รูปล่างขวา) ชาวใต้เทียน วัดศรีโพธิ์ชัย อ.นาแห้ว เมืองเลย

ภาพที่ 162 ตัวอย่างสาวได้เทียนใน
บริบทวัฒนธรรมหลวงล้านช้างและ
อีสาน (รูปบนและล่างซ้าย) เป็นสาว
ได้เทียนของวัดในแถบเมืองหลวงพระ
บาง (รูปล่างขวา) เป็นของวัดโพธิ์ชัย
เมืองเลย ในอีสานที่มีลักษณะแบบช่าง
หลวงในวัฒนธรรมลาวล้านช้าง ที่ควร
มีการศึกษาเพื่อให้เห็นลักษณะร่วมและ
ลักษณะเฉพาะในแต่ละบริบทของ
พื้นที่ที่แตกต่างกันแม้จะอยู่ใน
วัฒนธรรมลาวเหมือนกัน

ภาพที่ 163 ฮาวใต้เขียนสกุลช่างพื้นเมือง วัดมหาธาตุ เมืองยโสธร ศิลปะงานช่างที่ใช้ เทคนิคการเขียนสีควบคู่ไปกับการลงรักปิดทองในส่วนประกอบตกแต่งอื่นๆ(ปัจจุบันถูกเก็บรักษาและจัดแสดงอยู่ภายในหอไตรกลางน้ำ)ความโดดเด่นอยู่ที่ราวเหล็กที่ออกแบบสร้างสรรค์คดโค้งขึ้นรูปอย่างลักษณะของพญานาค สำหรับการใช้งานเพื่อเป็นที่วางเทียนกิ่งค้ำเล็กๆในพุทธพิธีความเชื่อ

ภาพที่ 164 บรรยากาศภายในสิมกับพุทธหัตถศิลป์สาวใต้เทียนระหว่างของใหม่กับของเก่า ณ.วัดศรีโพธิ์ชัย อ.นาแก้ว เมืองเลย งานช่างที่โดดเด่นซึ่งสัมพันธ์ไปกับวิถีสังคมวัฒนธรรม(ภาพโดย สำนักพิมพ์สารคดี)

ภาพที่ 165 ฮาวใต้เทียนอีสานในบริบทพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่น รูปซ้ายบนและรูปซ้ายล่าง เป็นฮาวใต้เทียนแบบเตี้ยวัดมหาธาตุ เมืองยโสธร โดยมีส่วนรองรับหรือที่วางดอกไม้บูชาพร้อมกับเป็นที่ปักเทียนกิ่งหรือเทียนขนาดเล็กๆ และมีสัตว์สัญลักษณ์อย่างกระต่าย มาเป็นส่วนที่รองรับด้วยลักษณะท่าทางหมอบเทินรางราวเทียนไว้ด้านหลัง ส่วนรูปด้านขวาล่างเป็นสิ่งเทินฮาวใต้เทียนของวัดศรีธาตุ แห่งเมืองยโสธร และสุดท้ายด้านบนขวาเป็น ฮาวใต้เทียน แบบทรงเครื่องของวัดไตรภูมิ บ้านผือสี จ.ร้อยเอ็ด ที่งดงามด้วยรูปลายแกะสลักตัวเรือนแพ่งทำเป็นนาคขดตัวโดยด้านบนเป็นแนวแผงแบบลักษณะช่อฟ้าในวัฒนธรรมลาวหลวงพระบาง ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงไปกับคติเรื่องไตรภูมิหรือจักรวาลคติที่มีเขาพระสุเมรุเป็นศูนย์กลาง

ภาพที่ 166 ฮาวใต้เทียนในวิถีสังคมเก่าอีสาน (ภาพโดย อ.วิโรฒ ศรีสุโร) กับราวเทียนสมัยใหม่ อย่างรูปเรือสุพรรณหงส์ทองเหลือง ศิลปะสำเร็จรูปนำเข้าจากร้านค้าสังฆภัณฑ์ที่มีอยู่ในทุกมุมเมือง ในยุคปรับเปลี่ยนจากสังคมชวานาสู่วิถีสังคมเมืองที่รองรับระบบทุนนิยม

ทั้งนี้เป็นที่น่าเสียดายที่ยังมีฮาวใต้เทียนแบบทรงเครื่องหลายแห่งที่พบจากการสำรวจแต่ไม่อยู่ในสภาพสมบูรณ์อย่างเช่นวัดบ้านคำแย อำเภอมือง และวัดกุญชราราม อำเภอดงรักการพิชผล รวมถึงวัดสุขาวาส อำเภอดงรักการพิชผล ทั้งหมดพบว่ามีรูปแบบฉันทลักษณ์อย่างช่างหลวง ด้วยทักษะฝีมือ ความละเอียด ประณีต ซึ่งถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์อันบ่งชี้ถึงสายสกุลช่างที่มีฝีมืออย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มฮาวใต้เทียนที่ทำเลียนแบบางสด ดังที่ปรากฏอยู่ที่วัดทุ่งขุนใหญ่ และวัดทุ่งขุนน้อย ซึ่งเป็นกลุ่มสกุลช่างเดียวกัน ด้านคติความเชื่อยังคงรูปสัตว์สัญลักษณ์อย่างจระเข้ ตัวเหรา สิงห์ เต่า กระต่าย และพุทธศิลป์อื่น ๆ

นอกเหนือจากกลุ่มฮาวใต้เทียนแบบที่เป็นลักษณะราวเทียนอันสามารถวางเทียนได้หลาย ๆ เล่ม ยังมีกลุ่มที่เรียกว่า เียงเทียน อันหมายถึง ที่วางเทียนเช่นเดียวกันกับฮาวใต้เทียน แต่แตกต่างอยู่ที่ความสามารถในการใช้งานที่ เียงเทียนจะรองรับการใช้งานกลุ่มที่เป็นลำเทียนที่มีขนาดใหญ่กว่า ลักษณะของการใช้งานเทียนกิ่งที่มีขนาดเล็ก ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก โดยส่วนหนึ่งได้ถูกเก็บรักษาและจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งวัดหลวงได้มอบให้ไว้

ประเด็นที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ฮาวใต้เทียน เป็นสิ่งที่เรียกได้ว่าค้นหาได้ยากยิ่งจากการลงพื้นที่กว่า 80 วัดในเขตเมืองอุบลฯ พบฮาวใต้เทียนอยู่เพียง 9 วัดซึ่ง ได้แก่ วัดหลวง (ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลฯ) วัดบ้านตากแดด วัดบ้านคำแย วัดพระธาตุสวนตาล วัดสุขาวาส วัดกุญชราราม

ภาพที่ 167 ฮาวไต้เทียนสายสกุลช่างหลวง วัดมหาธาตุ อ.เมือง จ.ยโสธร ซึ่งเป็นเมืองที่เกี่ยวข้องในทางประวัติศาสตร์สังคมวัฒนธรรมกับเมืองอุบลอย่างใกล้ชิด (เคยเป็นส่วนหนึ่งของเมืองอุบล เช่นเดียวกับเมืองอำนาจเจริญ) ที่ควรมีการศึกษาวิจัยขยายพื้นที่และประเด็นไปสู่งานช่างแขนงอื่น ๆ

วัดอัมพวัน วัดทุ่งขุนใหญ่ และวัดทุ่งขุนน้อย โดยทั้งหมด 90 % ไม่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ จึงเป็นสิ่งที่ควรต้องมีการซ่อมแซมสงวนรักษาศิลปวัตถุ โดยเฉพาะการป้องกันการถูกโจรกรรมจากกลุ่มนักค้าศิลปวัตถุโบราณ อย่างกรณีของฮาวไต้เทียนทรงเครื่องอังคามยิ่งแห่งเมืองอุบลของ วัดพระธาตุสวนตาล ควรจะมีการป้องกันและดูแลรักษา ให้มากกว่าที่เป็นอยู่อย่างในปัจจุบันที่เสี่ยงต่อการสูญหายและการชำรุดทรุดโทรม หรือแม้แต่ภาคส่วนการศึกษาควรมีการศึกษาวิจัยแบบเป็นการเฉพาะเจาะลึกขยายฐานองค์ความรู้ศิลปะท้องถิ่นเหล่านี้ในวงกว้างออกไปทั้งในแง่การศึกษาเปรียบเทียบข้ามเส้นเขตแดนของความเป็นรัฐชาติของไทยและลาวหรือการศึกษาเชิงอนุรักษ์และพัฒนาที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ในฐานะวัตถุสิ่งของที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิถีท้องถิ่นอีสานกับสปป.ลาวซึ่งมีการถ่ายมาและเทไปตามบริบทเงื่อนไขทางสังคมการเมืองและเรื่องของวัฒนธรรม

ภาพที่168 ศิลปะงานช่างในวัฒนธรรมไทยลาวล้านนาและล้านช้าง ที่แสดงความเป็นเครือญาติทางวัฒนธรรมผ่านงานช่างของใช้ในพุทธพิธีที่มีรูปแบบเอกลักษณ์ที่คลี่คลายถ่ายเทกันไปมา อย่างภาพบนซ้ายเป็นสาวได้เทียบสกุลช่างยโสธร ส่วนขวามบนและขวาล่างเป็นสาวได้เทียบแบบช่างหลวงเวียงจันทน์ที่เก็บรักษาไว้ที่หอพิพิธภัณฑวัดสี่สะเกต แขวงเวียงจันทน์ และซ้ายล่างเป็นราวเทียบและเชิงเทียบในวัฒนธรรมไทยล้านนา ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองแม้จะอยู่ในวัฒนธรรมลาวด้วยกัน